

179
G.
Z
W
K
l.
H
i
K
l.
i
m
m
m
K
l.
l.
Z
G
K

16 Charitius.

1793. 1^a Boehmer

Dresdus, Fridicus Gulthelmus: Nova commentatio in locum
Lec. 52. 13 - 53. 12.

Hirsch, Henricus Christophorus: Pro testamentis

Kluegel, Gottlob Christianus: Ord. juridici . . . Decanus:

l. b. s. (et reputationem inang. Henrici Ludovici

Henrici Hermannii innotat) System: de futuris arbitris
in praedio pupillari emortuus vendente.

Kluegel, Gottlob Christianus: Ord. juridici . . . Decanus:

l. b. s. (et reputationem inang. Henrici Christiani Kirchnerii
innotat) Tract: de ordine litis in causis universarum curiarum
publicarum in Saxoniam Silesiam extraneis an-
onymorum tractatus I.

Kluegel, Gottlob Christianus: Ord. juridici . . . Decanus:

l. b. s. (et reputationem inang. Christiani Erdmanni
Jungera innotat)

Kahlshchatter, Arthur Christianus: De fine societatis civilis

6te Mustaberger

7. Schlockwerder, Cordus Augustus: De vera sponsali oram
publicorum ex legibus principum Saxonici Electora-
libus et doli

8. Stuebel, Christophorus Cordus: Utrum delictum pœnale
prescriptione in foro recte tollantur, nec ne?

9. Stuebel, Christophorus Cordus: Utrum et quatenus fori nostri
usus in puniendis subditorum temporariorum delictis,
si qualæ apud nos commiserint, cum principis juris
criminalis universalis conveniant, nec ne?

10. Stuebelius, Christophorus Cordus: Anatenus actiones, quæ
vulgo delicta criminis dicuntur, et principis juris publici
universalis sunt coercentur?

11. Stuebel, Christophorus Cordus: De foro delicti in confinis
estimatione committi.

12te Staller
12. Henr. Doffin, Gualter: Utd. juv. . . De causis: lectio
benevolæ salutem (ad representationem inter. Cordi
Augusti Schlockwerderis invitata)

13. Wisaunders, Georgius Stephanus: (Art. 1. 6 § 17 D) De lacus-
sonibus et leg. 6 § 17 D.

14. Wolisch, Christianus Fredericus: De officio principis Era-
gelsii Germaniae protestantis in territorio suo, ne Insti-
tus religionis Evangelicae publicis fidei symbolis
utari quod liceat.

15. Jaeger, Christianus Erdmann: Dissertatio juridica, sistens
causas, quibus homines proprii contra Romanos, alios
in Electoratu Saxoniae perpetuum domicilium constituo-
tos, tunc agendo tunc excipiendo, ad libertatem provocare
possunt.

1794. im folgenden Bande

1. Antonius, Constantius Gollub: Verisimilissima Librum Tunc
interpretandi ratione

2. Bichitz, Gustav Alexander: De iuribus singularibus, abque
immunitatis et rem metallicam in Saxonia concernis

3^a Boehmer
3. Bachman, Georgius Rudolphus: De penis multifaria
in Saxonia

4^h Rozenhahn 4^h Rudolph

4. Knezel, Ernestus Graf. Chronicon: Calligii junodes. 8. W.

Decanus: l. b. s. / in re publica non inam. Gasteri: 9. W.

Mendacis Brieligii innotat) Faust: De transactione 10. W.

4^h ^{in causa medicinali sapientia rerum.}
4^h ^{4^h Muerberger Engel}
5. Schmid, Carolus Ferdinands: Orat. phil. . . Decanus: Crn 11. W.

ferendae utriusque lauraeae solemnitate . . . philosophiae 12. W.

. . . : constat in dicit praesens prolatione de M-

Turentis Varone. leg. XII. tab. interprete.

6. Thalinger, Dominus Augustus Hieronymus: Dissertationes, quae
demonstratur jure hoc. patri heres sorsumque
habenti bonis a matre per ultimam voluntatem, sub
lege, ne alienentur, sed ut in familia conserventur,
relicta, extra familiam . . . alienare non licere
. . . dependet.

7. Triller, Carolus Fredericus: De praesentibus hodie
7^h Triller - Rausendorf

8. Wiersandius, Georgius Stephanus: Capita juris controversa.
9. Wiersandius, Georgius Stephanus: Theses juris variae
10. Wiersandius, Georgius Stephanus: De iuris praescriptionis
in crimine bigamiae
11. Wilisch, Christianus Fridericus: De lite super rebus caedis
locis bello Georgiano acquisitis contra Norimbergenses
& principem Electorem Palatinum - Borussiae imperi recentioris

[Faint, illegible handwriting on aged paper]

99157D

OBSERVATIONES IVRE CONTRACTORUM

IN PRAESIDIUM UNIVERSITATIS ALMAE MATRIS

RECTORI UNIVERSITATIS ALMAE MATRIS

AD COMPLETIOEM STUDII IVRE

SYMMUS HONORIUS

DE CIVITATE ALMAE MATRIS

IN PRAESIDIUM UNIVERSITATIS ALMAE MATRIS

RECTORI UNIVERSITATIS ALMAE MATRIS

VITAE

ALMAE MATRIS

1

1757

8

OBSERVATIONVM
DE POENIS ILLARVMQVE FINIBVS EX PLACITIS IV-
RIS NATVRAE RECTE AESTIMANDIS.

SPECIMEN III.

Q V O D
ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS AVCTORITATE
P R A E S I D E
CAROLO FRIDERICO TRILLERO
PHIL. ET IVR. VTR. DOCTORE

E NVMERO EORVM
QVI SVB EIVS AVSPICIIIS SCRIBENDO ET DISSERENDO
SE EXERCENT

DIE XXIV. AVGVSTI A. R. S. M. D. C. C. LXXXII.

ERVDITORVM EXAMINI SVBLICIT
AVGVSTVS DANIEL CHRISTIANVS ALBRECHTVS
RITTMITIO - MISNICVS.

VITEMBERGAE,
LITERIS TZSCHIEDRICHII.

UNIVERSITÄT SACHSEN-ANHALT
BIBLIOTHEK
MAG. CAROLUS FRIDERICUS THIERSCHE

MAG. CAROLUS FRIDERICUS THIERSCHE
LIBRARIUS
UNIVERSITÄT SACHSEN-ANHALT
MAG. CAROLUS FRIDERICUS THIERSCHE

MAG. CAROLUS FRIDERICUS THIERSCHE
LIBRARIUS
UNIVERSITÄT SACHSEN-ANHALT
MAG. CAROLUS FRIDERICUS THIERSCHE

MAG. CAROLUS FRIDERICUS THIERSCHE
LIBRARIUS
UNIVERSITÄT SACHSEN-ANHALT
MAG. CAROLUS FRIDERICUS THIERSCHE

Poenae sine iusta imputatione fugi nequit.

Omnis poena est effectus violatae legis, quae ob actum ei contrarium infligitur. Et cum iustitia unicuique ex aequa nec accipi lance appendat quae meretur, certo certius constat in puniendo summam esse seruandam aequitatem, ut nec plus nec minus tribuatur, quin potius poena constet iusta quantitate et mensura. Quem in finem ratio legis recte est ponderanda, et factum praefens ita ad legem applicandum, ut cognoscatur, quatenus illud rationi legis poenalis conueniat, nec ne. Quo iustior vero poenae habeatur ratio, eo exactior eam antecedere semper debet *imputatio*, *f*) quae est actus, quo alicui, tanquam auctori, certum aliquod factum, et cum eo connexum meritum, tribuitur. *g*) Poena est effectus legis poenalis, qui auctores facti illiciti manet, in quo recte distribuendo et ad delinquentem et ad ipsum factum malum, respiciendum est. Inde imputatio alia *physica*, alia *moralis* esse potest. In illa concluditur, quatenus quis actionis liberae auctor haberi possit, in hac ipsius actionis indoles, utrum bona an mala sit, perpenditur. Iam duae veniunt excutiendae quaestiones, cui culpa sit imputanda, et quae actiones sint puniendae. Quod ad primam attinet, illa statim ex ipsa delicti notione, quod est factum illicitum, ab eo, qui sanae rationis usu gaudet, dolo perpetratum, satis certa elucet. Furiosus enim et omnes illi, qui rationis usu liberae destituuntur, cum in omni delicto animus et propositum laedendi requiratur, poena afficiendi non sunt. Factum quidem *obiectiue*, ut ita dicam, iniustum committunt, sed non *subiectiue*, quia ratione poenae auctores delicti declarandi non sunt. Nemo ex lege obligatur,

* 2

f) *Imputare* denotat nomen quoddam in alterius rationes, vel expensis tabellas referre; inde *SENECA* *epist.* 8. *hoc non impuro in solum de tuo*, quae notio egregie ad poenas distribuendas applicari potest.

g) vid. *SCHROEDERVS* in *Elem. I. N. et soc. Gent.* pag. 20.

gatur, quam qui illius habet cognitionem, quae vero, cum in furioso, actu tali, deficiat, quippe qui ex praeceptis sanae rationis non agit, ipsi facta per se illegitima in poenam imputari non possunt. Recte SENeca *b)* *quid legis interest, inquit, excipere ne fraudi sit ei, qui per infantiam patrem pulsavit: cum illi non supplicio, sed remedio opus sit.* Iniustum sane foret, nomen quoddam in illius rationes referre, qui illud non contraxit, et quod ipsi auctori non adscribendum; ita poenae imputatio esset iniqua, illi delictum assignare, qui inuitus, inscius et agendi libertate impeditus ad actum nocivum committendum fuit impulsus, qua de re iure PRAEDRVS *d)* ita philosophatur:

*Sed quid fortunae, stulte, delictum arguis,
Id demum est homini turpe, quod meruit pati.*

Imputatio enim continere debet certum atque exactum iudicium de auctore alicuius facti, quod efficit, ut illud vel poena vel praemium sequatur, quae meritum legis constituunt. Et quia non solum facta aliena, sed et propria imputari possunt, imputatio in *externam* et *internam* distinguitur, quatenus vel alius, vel ipse auctor, moralitatem actionis investigat. Haec posterior dicitur in significato speciali *conscientia*, quae est facultas de moralitate actionum propriarum iudicandi. Quod si quis de iis ratiocinetur, virum fuerint iustae an iniustae, statim cognoscer, se aut legi consentienter egisse, aut eam violasse, et tunc in hoc posteriori casu ipse in suas rationes id referre debet, quod malam actionem comitetur. Merus igitur instantis vel futuri mali iam est instar poenae, ut hoc Spho 7. Spec. II. de poenis physicis monuimus, quae ita mentem per-

b) Lib. IV. *controv.* 27.

d) Lib. 3. *fab. n.* v. 6.

k) HEINECCIUS in *Et. I. N. et G. Lib. 1. §. 97.* Discrimen statuit inter *imputationem* et *conscientiam*, quippe quae tamen est species imputationis, et sub generali notione continetur, quamvis eo respectu facta aliena solum imputanda dici possint, quo poena non ab ipso reo, sed ab alio ipsi impendenda est, cui ius, eam exigendi competit.

percellit, angit, et turbat, ut interdum rei vitio se poenae submittere soleant. Eorum molestant conditionem accurate depingit STATIUS: l)

— insigilant animo scelerisque patrati
Supplicium exercent curae, tunc plurima versat
Pessimus in doctis augur timor, — —

et quamvis animus, sibi malorum conscius, interdum quasi dormiens fingatur, ut secuta vim criminis admissi ad tempus sentire non videatur, citius tamen eo sopore excitatus, praesentes, ut ita dicam, furias sibi repraesentat. Vitia illi semper inhaerent, et cauterio quasi inusta dicuntur, uti in ipsis sacris litteris ad Apostolo PAVLO m) haec loquendi ratio usurpatur, docente hoc modo: *κεκαυτηρισμενων την ιδιαν συνεδωσιν*, quem locum GROTIUS in not. philolog. interpretatur conscientiam habentes inustam notis criminum, quorum sibi consci sunt, quae et simili modo exprimit CLAUDIANVS: n)

Quid demens manifesta negas? ex pectus inastat
Deformant maculae, vitisque inolevis imago.

§. 14.

Actiones liberae in poenam solum imputari possunt.

In omni imputatione probe attendendum est, quod dicere solent, *subiectum et obiectum* imputationis. Hinc iam altera quaestio est indaganda, quatenam actiones in poenae computari sint referendae? quae tamen ex his, quae spha antecedenti praemuniuimus, facile decidi potest. A proposito nostro alienum foret, varias actionum diuisiones, o) quae pro diuersa hominis conditione, atque facultate

* 3

l) Thebaid. L. III. v. 4.

m) ad Timoth. r. c. 4. §. 2. conf. et WOLFFI curae phil. ad h. loc.

n) in Ruffinum L. 2. v. 505.

o) quas KOEHLERVS, BARRIS, HEINECCIUS atque in suis iuris nat. praeceptis exhibent.

tate efficiendi existere possunt, recensere, illas modo proximam, quae in-
 skrituti rationem proxime attingunt. *Actio* est motus, cuius ratio
 sufficiens in ipso agente deprehenditur. In communi quidem no-
 tione eam esse dicunt, *quamlibet mutationem, quae in homine existit*,
 sed hoc respectu *passio*, quae etiam est mutatio ratione patientis,
 esset *actio*, cuius tamen ratio non in ipso patiente, sed extra eum
 continetur. Principalis actionum diuisio est in *spontaneas, coactas*,
 atque *inuitas*. *Actio spontanea* est, cuius ratio nititur principio in-
 terno agendi. *Spontaneum* vero ARISTOTELES p) id esse dicit cuius
 principium est in eo, qui agit, particularia cognoscente, in quibus
 actio consistit; ad quem locum recte EVSTRATIUS annotauit, vtrum-
 que in spontaneo constituendo esse necessarium, vt non solum prin-
 cipium sit in agente, sed et simul agens particularia cognoscat. Qui
 enim violentia inductus agit, particularia et futuros effectus cogno-
 scit, sed in se non habet agendi principium, ideoque, sponte eum
 agere, dici nequit. *Actioni spontaneae* opponitur *coacta*, cuius ratio
 in vi quadam externa ponitur. Vrgens quaedam necessitas eam produ-
 cit, quia tamen voluntas eam non libere decernit, explicari potest ve-
 teris iurisprudentiae assertum *coactum etiam velle*, L. 21. §. 5. π. quod
 met. c. praetor vero illud falsum cognoscens, edicto suo naturalem
 aequitatem restituit, illamque voluntatem ab omni effectu obliga-
 tionis liberauit. *Inuita* denique actio nititur necessitate externa, mi-
 nus malum maiori praeferendi, quam in genere *mixtam* dicunt,
 quia partim *spontanea* partim *coacta* videatur. *Spontaneam* eam esse
 statuit PVFENDORFIVS q) quatenus principium in agente, et sciente
 singula, quae actioni insunt, adsit; quasi *coactam* vero, quod vo-
 luntas ad eam adigatur, alies id non susceptura, si alia via grauius
 malum effugere licuisset. Quia vero voluntas pro necessitate immi-
 nente minus malum, quod in comparatione malorum, boni locum
 obti-

p) Nic. III. c. 3. το ἐκείνου είναι, ἢ ἡ ἀρχὴ ἐν αὐτῷ εἶναι τὰ καθ' ἑκάστη ἐν οἷς ἡ πράξις.

q) I. N. et G. L. I. c. 4. §. 9.

obliuiscitur, *) eligere debet, atque ea proprie iustitia diu non possunt,
 quae oportet appetere: *) ARISTOTELIS enim quidem iustitiam, sponte
 tamen actionibus magis similem, *) praeferat. Accurata
 haec de re philosophatur AVERROES *) ita distinguens: *si subditio
 aduertatur, etiam quod quisque iustus facere dicitur, si sciat, voluntario
 facit: sed quis malis aliud, ideo iustus, hoc est, nolens facere dicitur.*
 HINCICIVS *) nullum discrimen inter actionem coactam et iustitiam
 asserit, ideoque posteriorem annumerat coactam, quia semper adest
 vrgens necessitas. Sed potest quidem concludi, omnem actionem
 coactam esse simul iniustam, sed non omnem iniustam coactam. Con-
 ditio enim praesupponit certam vim externam, ut quis necessitate
 ad hoc et non ad aliud impellatur, sed qui iustus agit, habet fa-
 cultatem eligendi, quod sibi ex malis minimam videtur, *) quare
 ob rem *inuita* actio potest imputari, si limites necessitatis transgre-
 ditur, vel aliquid omittit, quod minori periculo ad maius evitari-
 dum, erat admittendum. Actio vero per violentiam externa im-
 putari nequit, cum a voluntate libera non dirigatur. Omnis enim
 imputationis fundamentum est *libertas agendi*, quae est facultas, se
 praevia consultatione ad aliquid sponte determinandi. Quo maius
 illa fuit, eo grauior erit imputatio, quae ex gradibus suis discussio-
 natione poenae statuendae ponderanda est. Libere illegitimum, in cuius
 positum est potestate, hoc et non alio modo agere, ita ut gradeat
 facultate sibi ex obuenientibus speciebus vnam libere eligendi. **)

Et

*) ARISTOTELIS Nic. V. c. 7. *ἐν ἀγαθῇ λογῇ γίνεται το ἔλαττον κακῶν
 πρὸς το μέζον;* et QVINTILLIANVS Inst. VI. l. 7. c. 4.

*) ARIST. Nic. III. c. 2. *ἀτοπον αὐτῶν Φαίκα, ὡν δε ἀρεγέσθαι*

*) h. c. c. I. *μικτὴν μὲν ἕκαστην ἐπὶ τοὺς αὐτὰς πράξεις, ἕκαστὴ δὲ πολλῶν ἐπιπέσει*

*) in lib. de spiritu c. 38.

*) Elem. F. N. et G. L. T. §. 38.

*) Ita distinguit DARNES in Inst. F. Nat. §. 163.

*) Omnino enim in his electio esse videtur, quae in nostra potestate
 sita sunt, vii argumentatur ARISTOTELIS Nicom. III. c. 4.

Et quoniam voluntas ad certum finem obtinendum tendere, et actiones extra necessitatem physicam positas ex lumine intellectus ita moderari debet, ut congrua et conuenientia decernat, latius patet, eas actiones non esse imputandas, quae a voluntate impedita oriuntur. Quae impedimenta voluntatis alia sunt *interna*, alia *externa*, quatenus vel in ipso homine latent, vel a casu fatali extrinsecus obueniunt, modo ipse non in culpa sit, ut causa atque auctor illorum habeatur. Ita actiones recte distinguuntur in liberas in notione stricta et in eas, quae dicuntur ad *libertatem relatae*, si penes alterum fuit, effectus ex actione oriundos secum perpendere, se ipse tamen in eam statum redigit, ut facultate hac destituatur, ut exempli causa actiones in summa ebrietate turpiter admittae, in hanc classem referri possunt.

§. 15.

Distinctio in actiones physicas humanas et morales breuiter exponitur.

In actionibus igitur liberis rite diiudicandis atque imputandis unice respiciendum est ad effectus actionis, et utrum agens illos praecuidere poterit, nec ne. Hinc ut eo melius natura atque indoles illarum innotescat, de actionibus physicis, humanis et moralibus differere expedit. *Physicae* seu *naturales*, sunt motus omnibus animantibus communes, ab eorum natura non separandi. Hominiibus aequae ac bestiis quaedam sunt communia, quae vulgo vocantur instinctus naturales, inde definitio explicanda est VESPANI in *L. 1. §. 3. 7. de I. et I. ius naturae esse, quod natura omnia animalia docuit.* Homines vero illarum actionum vel sibi conscius sunt, vel non sunt, ita ut ex dispositione quasi mechanica sine facto humano fiant. Illae dicuntur *arbitrariae*, hae *non arbitrariae, necessariae*. Physicae actiones imputari non possunt, nisi quatenus in hominis potestate situm sit, aliquid admittere, quo illas vel turbet, vel impediat, vel adiuuare omittat, et tunc sequuntur poenae sic dictae physicae. *Humanae* vero actiones homini sunt propriae, qui brutis

Sanctius

Sanctius est animal, mentisque capacius altae, y)
 quas voluntas praeuolente intellectu decernit. Illarum duo sunt
 principia *intellectus* et *voluntas*. Ille, est facultas res obuolentes
 diiudicandi, haec, bonum appetendi et malum auersandi. Volun-
 tas ab intellectu excitata debet bonum eligere, et malum declina-
 ri. z) In aprico positum est, vtramque hanc mentis humanae
 vim actiones dirigere debere, nec posse alteram ab altera separari,
 nisi periculum incurramus, vt pro bono malum appetamus. Inde
 etiam PUFENDORFIUS a) intellectui duas adscribit facultates, qua-
 rum vnā simpliciter in iudicio actionis bonae et malae ponit, al-
 teram in rationibus, ex quibus concluditur, cur haec actio fu-
 gienda, alia sit eligenda. Et quia tandem haec actiones humanae
 a libera voluntate decernuntur, in genere dicuntur *liberae*, immo et
morales, quatenus quis exactius secum perpendit, vtrum actio legi
 sit conueniens, nec ne. In significato speciali tamen PUFENDOR-
 FIVS b) *morales* definit, quod sint actiones voluntariae cum imputa-
 tione suorum effectuum in vita communi spectatae. Dependent
 enim ab hominis voluntate, tanquam a causa libera, et praevia co-
 gnitione intellectus determinantur.

§. 16.

*Stoicorum opinio, omnia delicta esse aequalia, ex poenarum iusta
 quantitate et mensura refutatur.*

In actionibus igitur humanis debet spectari, vti vulgo dicitur,
moralitas, seu vt sententiam clariorem reddam, perpendi debet vtrum
 actio

y) OVIDIVS *metr.* l. v. 76. et SOLINVS *cap.* 3. homo, inquit, est animal,
 quod rerum natura, sensus iudicio, et rationis capacitate praeposuit omni-
 bus. vid. et CICERO *L. i. c. 9. de Leg.* IVVENALIS *sat.* 15. quod homines
 — — venerabile soli

Soriti ingenium, diuinorumque capaces.

z) conf. SIMPLICIUS ad *Epictet. enchir.* c. i. p. 8.

a) I. N. et G. L. I. c. 3. §. 1.

b) *loc. cit.* c. 5. §. 1.

* *

actio bona sit nec ne, ratione legis habita, et in hoc significatu ipsam libertatem agendi involuit. Ipsa pariter, vti imputatio, varios gradus habere potest, quatenus obligatio vel maior vel minor adest, quamvis Stoici contendant omnia peccata esse aequalia, quam opinionem Zenonis scholae huius auctoris discipuli secuti sunt. CRICERO Paradox. III. eam probare videtur, hoc modo argumentans: quae enim vis est quae magis arceat homines ab improbitate omni, quam se senserint nullum in delictis esse discrimen. Alio vero loco ^{c)} eiusdem Zenonis praecepta, et inter alia, hoc recenset: omne delictum, scelus esse nefarium: nec minus delinquere eum qui gallum gallinaceum, cum opus non fuerit, quam eum qui patrem suffocauerit. ^{d)} Mirandum tamen, hanc opinionem vel ipsum MASCOVIVM, amplecti ita concludentem, omnem lineam curvam, etsi vel minimum a rectitudine deflectat, non esse rectam, omnesque actiones, vel minimum a lege aberrantes, esse malas, inde omnia peccata paria. Accuratius philosophatur PVFENDORFIVS, ^{e)} ita colligens: mala actio quoniam a norma legis declinat, distantiam utique maiorem aut minorem a lege habere concipitur, eoque nomine unum peccatum etiam formaliter et in se spectatum, maius aut minus aestimari potest; sicuti una curvitas magis a rectitudine discedit, quam altera. Nam si admittimus omnia delicta esse paria, tum etiam obtinere deberet poena aequalis, quod vero repugnat iustitiae, in distribuendis poenis exactissime observandae. Teste enim HORATIO: ^{f)}

Nec

^{c)} In orat. pro Murena cap. 29.

^{d)} Cuius opinionis praeter Zenonem, Chryssippum etiam Persaeumque, fuisse, testatur DIOGENES LAERTIVS Lib. VII. in vit. Zenonis segm. 120. hoc utens argumento: si verum vero maius non est, nec falsum falso maius erit, ita nec fraus fraude, nec peccato peccatum; imparia vero peccata, (ἀνίστα ἀμαρτημάτων) dixisse Heraclidem atque Athenodorum.

^{e)} Lib. I. cap. 8. §. I.

^{f)} Lib. I. sat. I. v. 15. ad quem locum Scholiae hanc Stoicorum sententiam hoc refutat ratiocinio: non vereor, ait, ne eum torquas leui poena, qui dignus est maxima.

Nec vincet ratio hoc, tantundem ut peccet idemque
 Qui teneros caules alieni infregerit horti,
 Et qui nocturnus diuum sacra legerit: adsit
 Regula, peccatis quae poenas irroget aequas:

et paucis interiectis pergit;

quum dicas esse pares res,
 Furta latrocinis, et magnis parua mineris;

idemque alio loco g) ad illam Stoicorum opinionem his alludit:

Nam de mille fabae modis quum surripis unum,
 Damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto.

Hinc ex certis, legitima omnis poenae quantitas et mensura, quae a Papiniano in L. 41. π. de poen. dicitur aestimatio, deducitur argumentis, quae accuratius determinari potest, si in puniendo non solum ad delicti effectum, sed et inprimis ad delinquentis animum respiciatur. Ita in L. 1. §. 3. π. ad L. Corn. ille homicida habetur, qui animum habuit occidendi, quamuis euentus malo proposito non responderit. Aequissima pariter est Impp. Arcadii et Honorii sanctio in L. 22. C. de poen. ita praecipientium: *delictum tenet suos auctores, nec ulterius metus progreditur, quam reperitur delictum. Lex mentem punit!* b) et qui puniunt, teste PLUTARCHO, i) non facti, sed voluntatis, piacula exigunt. Veteres non sine iure eum eadem poena dignum censuerunt, qui alium interficere conatur, quamuis non potuerit, quam qui reuera propositi finem attigit, quia, quam

g) Lib. 1. ep. 16. v. 55. SENECA Lib. II. de ira, c. 6. eum iniquum esse asserit, qui aequaliter irascetur delictis inaequalibus. TACITVS Annal. Lib. III. c. 150. Manii Lepidi haec praecepta recitat: *suu flagitia et facinora sine modo sunt, supplicis ac remediis, principis moderatio, maiorumque et vestra exempla temperant.*

b) sunt ipsa verba QUINCTILIANI Decl. 372.

i) in Caesare pag. 740. οἱ καλαροῦτες ἔ της πράξεως, ἀλλὰ της βουλῆσεως την διην ἐλάβην.

quam propositum non erat affecutus, fecisse tamen videtur, quod in ipso erat. *k)* Ita SENECA *l)* eum iam latronem esse dicit antequam manus inquinet: quis ad occidendum iam armatus est, et habet spoliandi atque interficiendi voluntatem. Quibus recte perpensis, omnibus punientibus, ea, quam HORATIVUS *m)* mouet quaestionem, est anteponenda

cur non

Ponderibus modulisque suis ratio utitur? ac res
Vt quaeque est, ita supplicii delicta coercet,

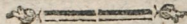
ad quem locum bene annotat Scholiastes, punientem iudiciis, menfuris debere vi, et hoc modo punire peccatum, vt animum peccantis, non solum quantitatem peccati, spectet. Tunc enim breuissima est iustitia vindictae, cum facinus mensura poenae est, *n)* cuius exactam tunc habemus rationem, si causas criminales ex personarum conditione et rerum qualitate diligenter aestimemus, ne quid aut remissius aut durius constitutatur, quam causa postulat, quae egregia dicta Pauli in L. 4. §. 1. π. de incend. leguntur. Vti igitur in omnibus rebus sit modus, ita in primis in poenis sicut certi fines, cum maior minorque transgressio non vnius debeat multationis praedemmeri supplicio, pro mensura peccati erit et plagarum modus, quae iam fuit sanctio legis Wigothorum Lib. 12. t. 3. cap. 2.

k) vid. LYSIAS orat. in Simonem cap. 12. εἰ καὶ μὴ κατεχόν, ἴδεν ἵππου
το γὰρ ἐπ' ἐλευθέρων πεποιθότα.

l) de benefic. L. 5. c. 14.

m) Lib. 1. sat. 1. v. 77. conf. et III. PÜTTMANNVS in opusc. Iur. crim.
Proluf. IV. An et quarens delinquendi occasio delictum eiusque poenam
minuat? pag. 100 seq.

n) QVINCTILIANVS Decl. XI.

Di Henberg, Diss. v. 1792/93 ✓

ULB Halle

3

006 009 964

1367

8

OBSERVATIONVM
DE POENIS ILLARVMQVE FINIBVS EX PLACITIS IV-
RIS NATVRAE RECTE AESTIMANDIS.

SPECIMEN III.

QVOD
ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS AVCTORITATE
PRAESIDE
CAROLO FRIDERICO TRILLERO

PHIL. ET IVR. VTR. DOCTORE

E NVMERO EORVM

QVI SVB EIVS AVSPICHS SCRIBENDO ET DISSERENDO
SE EXERCENT

DIE XXIV. AVGVSTI A. R. S. M.D.C.C.LXXXII.

ERVDITORVM EXAMINI SVBLICIT

AVGVSTVS DANIEL CHRISTIANVS ALBRECHTVS

RITIMITIO - MISNICVS.

VITEMBERGAE,
LITERIS TZSCHIEDRICHII.

